

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Exempli Regis FERDINANDI.

¶ Regij natalis equatio 1502 anni, 9 dies Martij, Horæ 21, mi: 51 cum sit, statim ex secunda tabula medium Veneris motum anno 1500, centenatio scz minori congruentē, Sig 9 gra. 19 mi. 19 capies, Ex prima tabula annos residuos 2, penes quos \bar{m} 28 \bar{z} 41 inuenta radici medi motus surripies, vnde Sig 9 gra 18 mi 50 remanebunt, quibus si index M superagatur in Zodiaco, diebus, horis minutisq; ritē applicetur, medium Veneris motum, Sig 11 gra, 26 mi. 45 verissime commonstrabit. Index P insuper cum auge, quæ est gra. 1 mi: 12 \bar{z} (vt in Sole auditum est) componetur, epiciclum pariter cum Cruce sua ordinetur, quo ordinato radicem Argumenti è tabula tertia, centenatio 1500 competentem excipe. Radix aut, habet Sig. 7 gra 12 mi: 14. Eidem indicem in epiciclo imponens, annos, dies, horas & minuta residua cum filo & indice, vt doctus es, preparato. Ecce nunc ostensorem qui medium Argumentū Veneris in epiciclo Sig. 11 gra. 26 mi: 3 dat, Filū autem per stellam epicicli eductum, verum locum Veneris in Zodiaco, hoc est, gradus 26 mi: 3 \times ad tempus scz natiuum regis indicat. Centrum verum & equatum quod est Signorum 8 gra: 28 in circulo G H I videtur à filo A per centrum epicicli directo, cui pro latitudine habenda Sig 1 gra: 6 aduicito, idem filum in epiciclo inferiori augem veram epicicli innuit, à quo loco vsq; ad indicem Y computans, Argumentum verum Veneris, quod est Sig 11 gra. 22 min. 40 offeretur. Et hæc duo post Christum motus inuenire docent, Tertium sequens exemplum ante Christum operaturū instruet. ¶ Vrbs Rhoma condita cepit anno 753 ante Salutem Orbi factam, 11 Kalendas Mayas, Si Lutio Tarutio Mathematico credimus, inter secundam & tertiam, 11 Kalendarum, idem est, quod 21 die Aprilis. Horæ autem numerari debent ab ortu Solis inchoantib; ita astrologica ratione horas accipiendo, 21 Aprilis dies imperfectus adhuc supponetur. Horas autē à meridie diei reputanti hora 19 mi: 30 statuetur. Quamq; vero non desint (inter quos & Plutarchus est) qui Rhomam non 11, sed 12 Kalendas, May cepit tam extrui autūment, id quod 20 diem Aprilis designat. Ea tamē res nihilo plus Tarutiū quo minus in motibus deuiasse non tollerabiliter insinulari queat, saluat, vt in presentibus liquidissime cuius lecturo constaturum est. Est enim (quod tamen fieri prorsus nequit) vsu veniat 30 vel 40 dissentio hoc loco, nuncq; tamen huiusmodi motuum absurditas, qualis Tarutio accidit, in hoc nostro instrumento cuiquam timenda erit. Motus igitur originem Romanæ vrbs referentes hic visurus, primo, vt sepe monitū est, 753 annos proponat, quos à proximo maiori centenatio, videlicet 800 auferat, ablati vero 64 superesse completos videbit. Radix medi motus Veneris, quæ Sig. 9 gra. 2 mi: 25 è tabula secunda, cui inscriptio ante Christum quaerenda sunt, apud annos deinde residuos \bar{m} 9 \bar{z} 17 cum M litera in prima tabula inuenta, radici demenda, vnde Sig. 9 gra 2 mi: 15 superabunt. Hunc numerum mox cum indice M in Zodiaco notabis. In limbo huius rotæ inferioris diē 20 Aprilis, 19 ho. 30 mi: (quoniam horæ & minuta à meridie vicissimē diei numerentur, inter 2 & 3 horam vicissimē primæ diei, post Solis ortum incidunt) require, per quæ filo tracto & indice M sublocato, rotula rite ordinata erit, cui? index M in Zodiaco Sig. 0 gra 21 mi 29, medium motum Veneris scz exhibebit. E tertia deinde tabula radix Argumenti summetur è regione 800 annis, quæ Sig. 11 gra. 13 mi: 26 facit. Augi post hæc per 4 Enuncliatum quæsitæ, gra. 0 mi, 17 π ostensorem P admoue, Epiciclum pariter vna cum centro suo & cruce sub filū A loca, Y indicatore radici affixo, annis elapsis, diebus, horis, minutisq; pro more dispositis, Exin filum A in epiciclo Argumentum verum Sig 10 gra. 27 mi: 50. Centrum simul equatum in circulo G H I Sig 10 gra. 22 mi. 50, cui si addetur Sig 1 gra. 6, prouenient Sig 11 gra. 28 mi: 50, ostendet. Fili eductio per stellam epicicli, locum Veneris, quem hoc tempore possederit, in Zodiaco, 9 scz gra. 25 m. V indicat. Quid igitur Luciu Tarutiū fascinauit, vt Venerē auderet tempore vrbs fundatæ in Scorpionem locare, Mercuriumq; Saturnum & Martem? Cum hoc tantummodo in Saturno verum esse deprehendatur, qui gradus 2 mi 20 m tenuisse tunc cognoscitur. In Marte vero minime locum habet, qui gra. 1 mi. 15 \bar{z} occupauit. Neq; vero certius quicquam & Mercurio statuit, quem in Scorpionem posuit, cum hoc ex diametro pugnet. Non enim in m sed v fuisse, & hoc 3 gra. 15 mi. cernitur. Semel aut ex theoreticis constat lineam Medii motus Solis, Veneris & Mercurii eandem perpetuò esse. Eorum itaq; trium motus cum sit idem, facile est coniectari, eorundem epiciclorū centra, non procul à linea, quæ à Sole centrum mundi versus educitur, discere. Quod dum fit, Venerem vltra 48 gra. siue præcedat, siue sequatur, à Sole nunquam elongari necesse est. Mercurium vero, quoniam epiciclo tam modico voluitur, 27 gradibus à Sole vtrobiq; positum, non amplius abesse. Qua ratione fretus igitur Tarutius Solem in Tauro, Venerem & Mercurium in Scorpione, ausus est collocare? Et id cum Scorpium, diametraliter Tauro opponatur, quod discrimen totius mediū circuli, id est, 180 graduum est. Qui error, quantus sit apud Solinum, quilibet prudens iudex estimet volo. In mentem quoq; hoc loco venit Iulij Firmici, qui de quadra Veneris & Mercurii libro 6 c: 14 scriptum reliquit, cum eadem tamen nullo vnquam seculo cuiquam visā sit, nec videri possit, cum enim Venus vltra 48 gradus a Sole non recedat, Mercuri? vero vltra 27, Ponantur vero vtrinq; a Sole vtriq; planete, ita, vt alter

Locus Veneris tempore extructæ vrbs.

Linea Medii motus \odot & ♀ & ♁ perpetuò eadē.

Maxima Veneris & ♀ a \odot distantia

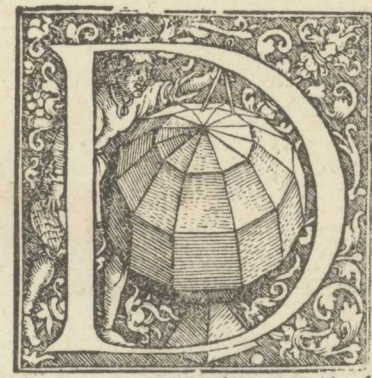
Error Tarutiū insignis

ita, vt alter dextram, alter leuam occupet, adhuc tamen 77 gradibus tantum dissidere cernes. Quartus aut aspectus 90 gradus desiderat, quos dum Venus & Mercurius assequi distando non possunt, sequitur nullo quadam tempore Veneris & Mercurii, contra Firmici opinionem euenire posse. At inquis, radiali aspectu fieri potest, vt Veneris Mercuriiq; quartus contingere valeat. Sed illud nisi 83 gradibus fieri, sicut reuera fit, concedas, nescio quem quartum dicas. At 83 gradus sic quadrangulū creent, vt 90 Sextilem. Adhæc Tarutio Sol in Tauro ponitur, quod nihilo setius nobis improbat. At dicit aliquis in causa esse, quod non ad 12 Kalendarum (sicut Plutarchus & alii volunt) sed ad 11 Kalendas, vrbs fundatam esse constituerit, verum enimvero tantum abest, vt hoc vnus diei discrimen Tarutium absoluat, (quod vnus tantum gradus differentiam arguit) vt etiam, si propter 30 vel 40 annorum diuersitatem die certa excedisset, nunquam tamen Solem in Tauro, & multo ineptius, Venerem & Mercurium in Scorpionem transferens, culpabilis esse non debeat. Ptole meus in 3 Magne sue constructionis dictione tradit ea, è quibus uidentissime colligitur suo tempore, videlicet 132 post natum Seruatorem, 22 Martij equinoctium vernale euenisse, vnde si retro eatur, vsq; ad ortum Christi, diei noctisq; equalitas, 24 & 25 Martij fuisse reperitur. Ad hoc longius putanti, tempusq; Rhomanæ vrbs consideranti, diem 29 aut 30 Martij noctem adæquasse liquebit. Esto igitur 40 annis a vera vrbs fundatone deuietur, equinoctiū tamen temp? in illo annorum spacio idem persistere fatebimur. Solem vero, cum constet indies non vltra gradum 1 in Zodiaco promoueri, palam est à 29 die Martij (in quo equinoctium fuit tempore conditæ Rhomæ) vsq; ad 21 diem Aprilis non amplius iter, ad summum quoddammodo, 22 gradibus Arietis emensum esse. Adeo se ipso clarius ostendit Sol in Ariete & non in Tauro, dum Rhoma extrueretur, se fuisse.

Aequinoctiū extructæ vrbs tempore

ENUNCIATVM DECIMVM QVARTVM

Veneris digressionem, id est, latitudinem ab ecliptica, per presens instrumentum indagare.

DE LATITVDINE VENERIS. tamen si plura dici possent, deberentq; quia tamen papiri, vt patet ob oculos, breuitas ferre nequit, breuiore esse cogimur. Planetæ huius latitudinem causantur tria. Primū, deferentis ratio efficit, quando cunq; enim epiciclus huius in capite vel cauda draconis est, dū istius deferens in superficie eclipticæ fertur, quamprimum vero epiciclus extra intersectiones consistit, tum & deferens

Causa latitudinis 1^a prima

Secunda causa

Tertia causa

vna cum epiciclo Aquiloni inclinatur, quam ob rem & deferentis nomine Septentrionalis iugiter manet & dicitur. Alterum aux epicicli facit, cuius diameter subinde a superficie deferentis. Tertia latitudinis causa est, diametri reflexio per longitudines medias transfrens. Cæterum nil opus fuerit prolixiori informatione, qua Veneris cursum inuenire docearis, cum idem in omnibus planetis labor seu modus agendi sit. Per exempla igitur rem omnem, vt Soleo, tractaturus compendio sum.

Exemplū CA ROLI Imperatoris.

¶ Exemplum Imperatorium possedit Centrum verum Sig 8 gr 13 cui addebatur Signū 1 gra 6. Signa vero 9 gra 19 ex additione prodierunt. Argumentum verum Signū 1 \bar{g} 2 \bar{m} 58 habuit, quod nunc obseruabitur in linea B C duplici ziphra scriptum. Nigra quidem à Signo 0 vsq; 6, Candida vero à 6 vsq; 12. Ziphrarum vtręq; conformes in limbo signorum numeros obtinent Quoniam vero 1 \bar{s} 2 \bar{c} & \bar{c} Argumentū est, in atro signorū nūero à C versus B ascendendo sumi debet, cui filum cū vnione adiungetur, iccirco etiam Signa Centri, quæ sunt Sig 9 \bar{c} 19 in eodem numerorum colore quaerenda sunt, qui in limbo exteriori scribuntur. Illis si filum supponitur, margarita \bar{c} 0 \bar{m} 20 attingit, Meridionalem, quæ etiam propterea, quod eclipticæ appropinquat, Ascendens vocatur. Intelligitur autem hoc ex promotione fili in centro per 1 aut 2 \bar{c} , vbi illico apparet vtrum vnio accedat eclipticæ, an eandem deferat.

FERDINANDI Regis exemplum.

¶ Ferdinandus Rex in Centro vero motus veneris Sig 8 gra 28 comprehendit, cui additum Sig 1 \bar{c} 6, Centrum equatum nouissime, scz \bar{s} 10 \bar{c} 4 constituunt, Argumentum fuit \bar{s} 11 \bar{c} 22 mi. 40, id quod in linea B C, numeroq; signorum albo videndum est, huic applicabis vnionem. Filum Signis & gradib; & \bar{c} Centri in circuli ferentia interiori repertis, induces, quo facto margarita 42 \bar{m} . id est Me: Asc: latitudinem, dum sedulo magis eclipticam adproperat, ostendet.

Latitudo 7^a extructæ vrbs tempore

¶ Rhoma condita Centrum \bar{s} 10 gra 22 \bar{m} 50 habuit, cui additum \bar{s} 1 \bar{c} 6, verum Centrum dant, quod est \bar{s} 11 gra 28 \bar{m} 50. Argumentum erat \bar{s} 10 gra. 27 mi. 50, è quibus colligitur Venerem eo tempore eclipticæ inclinasse per 38 minut, vnde & Meridionalis Ascendens dicta est.

Sequitur instrumentum latitudinis Veneris.